

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society
Naročnina za Zdravne drave (sven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolice
Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosomstvo \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.
Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo polijatelj le v slučaju, če je priložil
poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebini

PISMO S PREMA PRI ILIRSKI BISTRICI

Brackenridge, Pa. — Prejela sem pismo iz stare domovine, ki mi ga je pisala sestra Jožefa Sterle s Prema pri Ilirski Bistrici. Pismo je datirano 23. avgusta in se glasi: Predraga sestra in vsi skupaj! Najprej vse skupaj pozdravljam in Ti dam vedeti, da smo prejeli Tvoje težko pričakovano pismo. Opisala Ti bom samo nekoliko naših razmer, kajti če bi hotela vse popisati, bi bilo treba debele knjige. Mama je umrla 18. septembra 1943, brat Janez pa 27. marca 1944. Mama je umrla z lahkoto; sedela je pri Juretu na klopi in se poslovila s tega sveta.

Dne 29. aprila t. l. je bilo hudo tukaj; ko je tresčila prva bomba na Prem, je zadela Tvojo hišo in jo porušila. V kuhinji sta bila ubita dva sinova od brata Franceta. Ostal je pri življenju samo 4-letni sinček.

Porušena sta bila Bizjakov hlev in skedenj. Na 4. in 5. maja smo prestali veliko strahu. Staro Padarico je ubilo v hiši, Padarja pa v Gobnikah pod Sv. Katarino, kamor je gnil krave. Tinečko je ubilo doma na dvorišču; Jožetovega Mirka in Vladka so ubili v Slavoniji. Na Pregarjih pa je ranilo očeta v nogo in je obležal mrtev.

Ne morem Ti popisati, kako hude bitke so se vršile pri nas. Borili so se tri dni za Prem. Dejali so, da se niso vršile tako hude bitke niti za Trst. Šest družin se nas je tiščalo v Fajgljevem hramu. Trepetali smo in molili, okoli nas pa so se rušile hiše. Treskalo je neprestano tri dni, vendar pa smo ostali pri življenju. Prem je zelo porušen in ne vem, kdaj bo vse popravljeno. Samo na Premu je bilo 10.000 Nemcev. Ko so jih naši borci pregnali, smo se pričeli vračati domov. Vse so nam razbili in pokradli, tako da smo prišli čisto na prazno. Nekateri so bežali proti Prelozom, drugi pa po cesti proti Ribnici, mi pa smo ostali doma.

Tukaj je zelo velika draginja. Par čevljev stane 6.000 lir, ki pa se jih težko dobi. Imamo res žalostne čase. Moje hčere so že vse dekleta, pa jim ne morem kupiti ne obleke in ne čevljev. Mici je omožena. Njen mož je iz Nove Kračne pri Reki. Ima enega sinčka. Moram tudi za njo skrbeti, kajti v mestih je še slabše kot na deželi. Ona je namreč v Reki.

Vsak dan pričakujem, da se bodo naše razmere vsaj malo izboljšale. Prosim Te, da malo bi pomagala z obleko in obutvijo, kajti zima se bliža, mi pa nimamo ničesar. Letina pa je slaba,

kajti pritisnila je suša, ki je zlasti uničila fižol.

Premaka občina je bila srečna, da ni bilo ognja, dočim je vse okoli nas požgano. Od vžigalnih bomb je zgorelo pol Smerij. Pred štirimi leti pa so zaigrali fašisti Kilovce, Ratečevo brdo, Merečje, stari most v Bitinjah in Podstenje. Gospodarje iz Kilovce, Ratečevega brda in Merečja so odgnali in jih ubili 32. Potem pa so pripeljali Premce na Premski žegen in morali so izkopati jama z rokami za toliko trupel. Medtem ko so kopali, so prišli fašisti in jim ukazali dvigniti roke, katere so morali držati pol ure, fašisti pa so imeli naperjene puške nanje.

Lahko si predstavljaš, koliko groze so pretrpeli, vendar pa jih niso ustrelili. Mrtvih je bilo v kapeli velik kup. Tisti, ki so jih videli, so pravili, da so bila trupla vsa razmesarjena.

Sedaj pa zaključujem to žalostno pismo. Zelo smo bili veseli, ko smo prejeli Tvoje pismo. Fajgljova družina Te prav lepo pozdravlja, prav tako Bolcanova in botra Jožefa. Prejmi pozdrave tudi od Zorinke, Jergolcke, Uršinka, Jernača, Lene Hramarjeme in Mile Silovčeve. Njen mož je padel pri partizanih, sin pa je ubila bomba prav isti dan, ko je umrl brat Janez.

Med Reko in Trstom je skoro vse požgano. V Tominje so prišli Nemci na tihoma in ljudje jih niso videli, ker je bila megla. Prišli so požigati, prebivalce pa so segnali v neki skedenj in ga zapalili, kjer so zgoreli v grozljiv mukah. To se je zgodilo lanske leto na veliki četrtlet. V drugih vaseh niso ljudi pometali v ogenj, ker so jim ušli.

Ne pozabi name, draga sestra! Pozdravlja Te Tvoja sestra Jožefa Sterle.

Tako piše moja sestra. Ubogi slovenski narod, ki je toliko pretrpel pod kruto peto nacifašizma!

Mary Candek.

HČERKA SE OGLASILA IZ DOLENJE VASI

Indianapolis, Ind. — Prejela sem pismo od moje hčerke iz Dolenje vasi pri Cerknici. Pismo se glasi: "Ljubi starši!

Po dolgem času Vam pišem in Vas pozdravljam, prav tako moji otroci Branko, Lojzek in Janezek. Janezek se je rodil leta 1943 v zelo hudih in težkih časih.

V tej strašni vojni sem izgubila moža, ki je padel 12. novembra v kočevskih gozdovih. Sedaj sem že dve leti sama in ne vem, kje počiva njegovo mučeniško truplo.

Vam, zlata mama, ne morem popisati gorja, ko sem izvedela, da je moj mož, oče treh nepre-

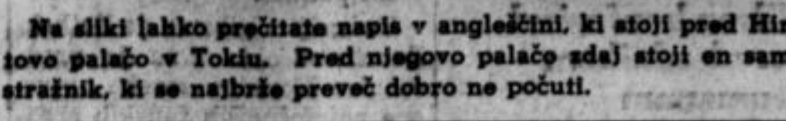
pomorili so jih čez štiri milijone—je svetovno židovstvo zamaženo pritiskalo na angleško vladu, da odpre vrata Palestine na široko in tako pomaga rešiti stotisoče Židov gotovemu poginu. Tega ni hotela storiti iz dveh razlogov: Prvič je bila proti ustanovitvi kakšne neodvisne židovske države na Bližnjem vzhodu, kjer ima velike imperialistične interese. Drugič se je bala in se še boji Arabcev, kajti potrebuje njih dobro voljo za protekcijo svojih interesov.

Ker je v nekaterih krogih resna bojazen, da v tem evropskem kaosu poginejo še preostali Židje, kajti so brez vseh sredstev in tudi antisemitizem ni nikjer izginil s porazom Hitlerjeve Nemčije, je svetovno židovstvo napravilo nov pritisk na Anglijo, da odpre vrata Palestine. V volilni kampanji se je za to politiko izrekala tudi delavska stranka. Obenem so pa Arabci zagrozili z odprto revolto, ako to stori. Pridružil se je tudi predsednik Truman, ki je nedavno zahteval od angleške vlade, naj takoj dovoli preselitev 100.000 evropskih Židov v Palestino.

Tako se je angleška delavska vlada znašla v lepem precepu. V teoriji je naklonjena zahtevi, da Palestina po 2.000 letih zopet postane domovina Židov, toda v praksi se tega ne upa izvesti. Nastopiti bi morala z orožjem proti Arabcem. Ko je Atlee vprašal ameriško vladu, če je pripravljena sodelovati z njo na vsej črti, če potrebno tudi z orožjem, je dobil negativen odgovor.

Iz tega je razvidno, kako je to vprašanje "prekarno"—polno dinamita. Kot je razumeti, se angleška delavska vlada želi iznebiti tega dinamita s tem, da bi ga rada položila v naročje nove lige narodov, to je, da bi vse države, posebno pa večinske prevzele odgovornost. To bi bila tudi najboljša rešitev, katero bi moral vzeti na znanje tudi vse arabski svet.

Kar se palestinskih Arabcev tiče, imajo tudi oni koristi od židovskega gospodarstva, to je brezpravne in siromašne delovne mase. Poročila pravijo, da med njimi in židovskim delavstvom sploh ni nobenega sovraštva, marveč prijateljstva. Žide sovražijo le prenapeti arabski nacionalisti, ki žive na račun žuljev arabskih brezpravnih mas.

Na sliki lahko prečitate napis v angleščini, ki stoji pred Hiroshimotovo palačo v Tokiu. Pred njegovo palačo stoji en samcati stražnik, ki se najbrže preveč dobro ne počuti.

skrbjenih otrok, zapustil nas za vselej. V hiši je bil nepopisen jok. Ne morete si predstavljati, kako je šel težko do nas. Jaz sem zelo jokala, on pa je rekel: 'Lenča, bodi močna in vztrajaj!' Toda vedela sem, da mu je bilo zelo hudo, kajti doma mi je pustil štiri mesece starega otroka in brez vsega.

Njegove zadnje besede so bile: 'Ne jokaj, povrnil se bom kmalu'. Na veliko žalost pa se ni povrnil. Nisem imela niti ene žive duše, da bi me tolažila, razen mojega sinka Branka. Tolažil me je, naj ne jokam, kajti drugače bom tudi jaz zboleva, zato pa me zagotavlja, da bo vsak dan večji in mi bo pomagal. Je res zelo priden in mi pomaga po svojih močeh.

Vojna je naše kraje hudo razdejala. V Cerknici je dosti hiš požganih in porušeni. Naša vasa pa ni požgana, ubitih pa je bilo okrog 20 oseb. Tudi na polju nismo bili varni, kajti bombe in granate so neprestano treskale. Ljudje smo v splošnem živčno bolni. Večer pred osvoboditvijo smo se zelo tresli, kajti naši partizani so bili na Ucu, na Raketu in v Cerknici pa Nemci in domobranci. Hvala Bogu, da so se umaknili brez vsake bitke.

Sedaj se razmere polagoma izboljšujejo, kajti obnovljamo na vseh krajih, toda za obleko in čevlje pa je tu zelo težko, ker ne enega in ne drugega se ne more dobiti. Prosim Vas, draga mama in ata, da bi nam poslali čevlje in kaj obleke, ker smo vsi bosi. Tudi spodnjega perila zelo potrebujemo.

V pismu ste me vprašali, kje so sestra Pepca, njen mož in otroci. Ako bi hotela vse popisati, potem bi morala pisati ves dan. Sedaj pa zaključujem to moje žalostno pisanje in vas vse skupaj pozdravljam.

Tako piše moja hčerka. Pomagala ji bom, kolikor bo največ v moji moči. To pismo sem zato poslala Prosveti, da bodo zvedeli o teh žalostnih novicah bratje pokojnega moža moje hčere. On se je pisal Alojzij Škof in ima tri brate v Ameriki. Ako bodo brali to pismo, jih prosim, naj pomagajo družini pokojnega Alojzija Škofa z obleko in čevlji in drugimi potrebščinami. Naj so usmilijo nedolžnih otrok, ki niso ničesar zakrivali, vendar pa morajo trpeti.

Josephine Mivc.

PISMO IZ NOVEGA MESTA

Cleveland, O. — Prejela sem pismo od mojega brata Ivana Kozoglavca, ki je bil pred vojno državni uslužbenec, sedaj pa stanuje v Novem mestu. Pismo se glasi: Dragi starši!

Zofka je prejela Tvoje pismo; vsi smo ga bili zelo veseli, posebno ker smo zvedeli, da se imaš dobro, kakor tudi Tvoj sinček. Veseli nas, da učiš otroka slovenščine.

Po vojni smo se končno vsi skupaj znašli, čeravno smo vsi veliko pretrpeli. Jaz sem se ves čas vojne nahajal v najstrašnejših italijanskih in nemških taborih. Bil sem tudi v taborišču Dachau, kjer nas je bilo 25.000 Slovencev. V tem taborišču je bilo dnevno pobitih 300 do 400

oseb, nato pa spaljenih v posebnih pečeh. Ne morem Ti opisati, kakšne grozne stvari so se dogajale. Če bi hotel vse opisati, bi potreboval celo knjigo. Preživeli smo tudi strašna bombardiranja. Tisoč kg težke ameriške bombe so padale v bližini; mnogi jih je bilo ubitih in tudi jaz sem bil ranjen v nogo, a po dveh mesecih sem zopet shodil.

Hrane smo dobili tako malo, da so tisoči pomrli od lakote. Jaz sem bil zdrave konstitucije in imel sem trdno voljo in to mi je pomagalo, da ni bilo tudi po meni. Dne 5. maja sem dočkal svobodo v Lincu. Ko sem prišel ven, sem tehtal samo 46 kg. Ako bi trajalo še malo dalje, pa bi tudi jaz odšel na drugi svet.

Udeležil sem se tudi kot partizan bitke za Trst. Čudim se, da sem ostal živ.

Zofka je bila skozi vso vojno v Ljubljani, Lojzka in njen mož Jože Mihec pa sta bila doma in prav tako Ana. Od naše družine sem jaz največ pretrpel. Naučil pa sem se nemško in italijansko.

Jugoslavija je v razvalinah; naša zemlja razorožena od bomb in strelskih jarkov, domovi porušeni in požgani. Treba bo veliko trdega dela, da dosežemo tisto, kar si želimo. Če Ti je mogoče, pošlji mi tri metre blaga za eno obleko in par čevljev, kajti živimo v velikem pomanjkanju, ker nam je bilo vse uničeno. Seveda, ako pa ne moreš poslati, potem pa se me spomni s pismom, ki ga bom prav vesel.

Naj še omenim, da so bili ubiti z naše rojstne vasi Drške sledeči sosed: Motohov Ivan in Franci, Luksiš Franci, Koširjev Metod in njegov mlajši brat, Zupančič Pavle, Meglič Slavko, Jermanova hči in še več drugih.

Z Drške, Broda in Irče vasi je ubitih približno 54. Ubij je bil tudi Milan, najstarejši sin od sestre Ane, poročena Bradač, v Gornjem Mrašovem. On je padel pri Ljuti. Pogrešan je tudi mož od sestre Mici, Franc Retolj. Drugič Ti bom pisal na tancnejše. Prejmi pozdrave od nas vseh, Tvoj brat Ivan Kozoglav.

Ella Puliz.

ŽRTVE DOMOBANCEV

Sharon, Pa. — Prejel sem pismo iz stare domovine, v katerem mi sporoča svakinja, da so domobranci odpeljali mojega brata Jakoba Kramarja in od tedaj ni več sluha o njemu.

Pismo se glasi: Iška vas pri Igu, 9/9/45. "Dragi svak Francelj!

Sporočam Ti, da sem prejela Tvoje pismo, ki je bilo naslovljeno na Tvojega brata Jakoba Kramarja. Ker je bilo na pismo označeno, da ga lahko odprejo tudi drugi sorodniki, sem to storila jaz, žena Tvojega brata Jakoba. Sporočam Ti, da so Jakobu odpeljali domobranci že pred 13 meseci in od tedaj se ni povrnil domov. Skoraj je gotovo, da so ga ubili, kajti ni ne duha ne sluha o njemu.

Lahko si predstavljaš, kako mi je pri srcu, posebno ko me otroka sprašujeta, kdaj bo prišel domov ata, a jaz jima ne znam dati odgovora.

Iška vas je požgana in uničena. Sedaj stanujemo pri mojih starših, pri Podlipcu. Zložili smo akupaj kamenje in les ter za silo malo pokrili, toda kadar dežuje, vse lije po nas. Sedaj smo vsi veliki siromaki, bodisi gruntarji ali kajzarji. Pobrali so nam vse, kar so mogli odnesti. Ne morem popisati, koliko smo pretrpeli in kako strašno so bile naše muke!

Iz naše vasi je vedno kdo izginil in se ni povrnil nikoli več. Sestrin mož je bil v internaciji na otoku Rabu, kjer je umrl. Na Rabu je umrlo veliko naših ljudi strašne smrti. Italijani so internirali sledeče iz naše vasi: Oblakovega Matevža in Janeza, Grškovega Janeza, Tonetovega Francija; domobranci pa so jih veliko pobili, med njimi Ulica jevega Johana, Japlevega Toneta, Hacinovo Lojzo, Urško Mitovo, Malnarjevo mater in sin Francija. To so žrtve lastnih bratov domobrancev.

Za danes naj zastojajo zgornje vrstice, bom pa prihodnje več poročala. Zelo sem bila presenečena, ko sem prejela pismo. Nisem mogla verjeti, da še živite v Ameriki in mislite na nas. Že smo mislili, da smo zapušeni od vsega sveta. Vidim, da ste tudi vi prestali strašno vojno, ki je divjala po vsem svetu. Naša rojstna vasa je strašna slika te podivjanosti."

To je menda prvo pismo iz naše vasi. Ako bi kateri dobil kakšno pismo iz Iške vasi, ga naj priobči, da si bomo lahko bolj ustvarili sodbo.

Frank Kramar.

ČASOVNI KOMENTARIJ

Chicago, Ill. — Ko so poročile prve novice v svet, da Draža Mihajlovič kooperira z Italijani, prejema od njih orožje in pobija partizane oz. komuniste, so mnogi zavržali in udarili po komunistični propagandi, pametni ljudje pa so molčali in čakali časa, da pojasni, kaj je za stvarjo. Pozneje je prihajalo vedno več dokazov na svetlo o Mihajlovičevem izdajstvu, toda odgovor je bil isti—komunistična propaganda!

Zadnje tedne pa objavlja reakcionarno Hearstovo časopisje pisma, ki jih je pisal Hitler. Mussoliniju in v enem teh pism Hitler pletira na Mussolinija, naj nikar ne daje čim Mihajloviču, ker se bo tako ustavila pozneje italijanska vojska, naj prvič pletira, potem pa kaže, da morajo italijanske čete prenehati kooperirati s četniki. "Mihajlovič skuša pridobiti orožje in material za zaenost dela, da želi pomagati italijanskim četam pomiriti deželo. Toda, duče, moja vest mi narekuje, da te svarim pred takim postopanjem!" Tako je pisal Hitler.

Potem nadaljuje Hitler, da je v skupnem interesu Italije in Nemčije, da italijanska 2. armada smatra Mihajloviča za sovražnika in nato zahteva, naj duče takoj izda povelje v tem smislu svojim poveljnikom.

Iz stare domovine prihajajo pisma, ki pričajo o naravnost strahotnem trpljenju slovenskega naroda, ki ga je zadela prav kar minuli vojni. Tudi pismo je bilo že precej objavljeno v Prosveti in jih bo še. Poleg trpljenja nam pričajo tudi o grozni krutosti, divjaštvu in podivjanosti domačih izdajalcev domobrancev.

Ko čitamo ta pisma, ne smemo pozabiti, da so jih pisali preprosti slovenski ljudje in ne propagandisti, zato so toliko bolj resnična in avtentična.

V Prosveti izhaja tudi poročilo o fašističnem domobranskem terorju nad slovenskim narodom. V Ameriški domovini in Obzoru trdijo, da so ta poročila izrodek komunistične propagande. Tudi pisec bi rad videl, da bi bila samo propaganda, vsaj 99%, toda vse kaže, da so poročila vse preveč resnična. Do sedaj smo prejeli že nekaj pism, ki se ujemajo s poročilom o terorju v Sloveniji, namreč da so domobranci, domači izdajalci pobili te in te osebe v tej in tej vasi.

Ali je mogoče, da se je slovenski narod tako umazal v svoji lastni krvi? Ali je mogoče, da je slovenska narava, o kateri tako radi deklariramo, da je poštena, skromna, mila, preprosta, res tako kruta, brezobzirna, morilska in sadistična?

Da, je mogoče, zelo mogoče. Slovenska narava se v bistvu ne razlikuje od nature drugih narodov. (Dolje na 2. strani)

ASISTIČNI DOMOBRANSKI TEROR NAD SLOVENCMI

(Nadaljevanje.)

III

Nadalje je bilo sledeče pod-
eto:
1. Banditovski pomagač Vrh-
ak, gostilničar Gertraudenn,
terega oba sinova sta pri ban-
diti, bo ustreljen, njegova dru-
ga odeljena in premoženje
plenjeno.

2. Hiši št. 8 in 13 v Richter-
argu, last banditovskih poma-
čev Radšlov, bosta upepelje-
družinski člani izseljeni, pre-
rejenje zaplenjeno.

3. 38 družin, katerih moški
lenske so pobegnili k bandi-
ti, bo izseljenih in premože-
zaplenjeno.

4. V slučaju, da se bodo v bodo-
zopet pripetile boljševeške
rske akcije, se bodo še dru-
in če potrebno še strožje
stimeri podveze.

5. Smrt boljševizmu!
Za svobodno nemško Spodnje-
jersko!

6. Proglas je bil izveden ta-
e.

7. VIF. zvečer je Wehrmann-
aft iz Slovenjgradca areti-
kmeta Ivana Vrhnjaka iz
Jederti, očeta 7 otrok. Dru-
dan jutraj je Wehrmann-
aft aretirala v Pamečah dru-
Antona Ratšla s tremi rod-
skimi člani, Ivana Ratšla s
imi, Franca Hornik s štirimi
Matijo Laznika; pri Sv. Je-
ni družino Ivana Vrhnjaka s 7
in družino Franza Mrzela.
St. Janžu so aretirali Marijo
s tremi rodbinskimi člani,
Barta s sedmimi, Lenar-
Krpča s tremi, Simona Go-
ranca, Zofko Gnamužovo in
troka Marije Jamnikove, ki
pobegnili, vsega 40 oseb.

8. To je prispel tovorni avto z
alci iz mariborskega zapora;
in Ivana Vrhnjaka so slekli do
u, jim zavezali oči in jih po-
nili pred pokopališni zid za
movno hišo. Ortsbauernfuh-
Tretjak jim je v prico vse
dveh častnikov SS in dru-
grečital sodbo. Vrhnjaku
duhovnik odklonjen. Na-
vrnjeni s dvema salvama
se ustrelili. Domačini so jih
ali zagrebsti v skupno jamo,
adovnjak.

9. To so požgali hiše Antona
Ivana Ratšla. Druge areti-
e pa so s kamioni odpelja-
Pri St. Janžu so ločili mo-
od žensk in otroke od ma-
16 otrok so odpeljali pose-

10. razglasu omerjeni Franc
ar, po domače Kreuh, je bil
narodni izdajalec od naših
esti obsojen na smrt in ustre-
Nemška drhal, ki je izro-
vse premičnine pri odpe-
ih žrtvah, je hišno opremo
drugo podarila družini izda-
Kolarja. Žrtve so ovajali
del iz Pameč, Popič Marija,
tenpek, kmet iz Pameč, po
ačence Kraker-Hodnik. Mrze-
je izdal Ivan Tomažič, po do-
e Rženov. Izdajal je tudi
Kopajner, po domače
iz St. Petra.

11. Pred menoj leži objava višje-
SS in policijskega voditelja
obrambnem okrožju XVIII
genera, SS skupinskega vo-
in generallajntanta policije,
rana v Mariboru 16. VI.
ki poroča, da je bila dne
VI. 1944 v Framu izvršena
ustrelitve sledečih 25 tal-

12. Hiebec, Anton Negro,
il Paytler, Henrik Plavšak,
Bolf Srol, Anton Stuhec, Vin-
Stuhec, Friderik Starc,
ef Stupnik, Ivan Borko, Er-
Brezjan, Jožef Istenič,
ne Mirnik, Anton Miklič,
iz Orter, Jožef Ocepč,
ne Podlesnik, Franc Resnik,
ne Rakun, Jožef Zahrastnik,
omir Simončič, Anton Su-
Jožef Verčon, Franc Titov-
in Ivan Cesen. Po poklicu
rtve večinoma kmetje in de-
obrtniki, zadnji je želez-

13. isto pošto sem prejel ljub-
neke slovenske časopise, ki
kazujejo krvnika Roesener-
kako odlikuje slovenske do-
brance.

14. "Moralni" temelji domo-
branstva
zmislil ran, ki jih Valjhuna
etirali in pše njegovih stre-
kaj videli krvi smo v Kra-

15. zmagal, kdor ostane ob strani
bo odpihnen kot pleva, kdor bi
nam hotel zastavljati pot, bo u-
ničen zakaj naše orodje, orožje
slovenskih domobrancev, ni več
debata, ni več beseda, ne poga-
janje, ampak meč. Zdaj je ura,
ko "za blagor očetnjave naj pu-
ška govori!"

16. St. 12. od XII. 1943:
"Zavedajoč se, da je komuni-
zem nalezljiva in neozdravljiva
bolezen, zato proč s čustvi in
obziri, ko gre za ozdravitev na-
roda. Danes veljajo Kristusove
besede: "Če te tvoje oko po-
hujsa, izderi ga!" ... Proč s po-
lovičarstvom! Naša borba proti
komunizmu mora biti neizpro-
sna in dosledna! Eden mora iz-
giniti! Za oba na slovenski
zemlji ni več prostora. In zato
mora udarec zadeti vsakogar,
ki je kriv sedanje slovenske ne-
sreče. Pa naj bo to bivši mini-
ster, ban, senator, poslanec, žu-
pan ali pa cestni pometalec!
Vsaka obzirnost v borbi za uni-
čenje komunizma je danes zlo-
čin proti narodu in domovini!"

17. V št. 33. od 28. XII. 1943 iro-
nizira očitno, da je bilo več par-
tizanov ujetih, in pravi: "Mno-
go tovarišev je bilo pri tej pri-
liki povišanih. Tudi v št. 34 od
30. XII. 1943 poroča o dveh o-
bešenih partizanin in dodaje
verze:

sta pod gauge pripeljana,
"Dva nesrečna partizana
z novomeškega polja,
da bi bila obešena . . . !"

V št. 68 od 18. II. 1943.
"Mi, ki nočemo več ognja, ki
nam je ruševin in pepela zado-
sti, mi, ki so nam tisočeri Slo-
venci nesmrtna oporoka zvesto-
be do naroda in do zemlje svo-
je, prišedimo zdaj, ko gremo
novim dnem nasproti: "Sedaj
bo govorila trda pest, ne krščan-
sko usmiljenje!"

(Se nadaljuje.)

vo! Razbij mu butico! Zlomi
mu roko!" Pa če bi samo jeziki
tako govorili, toda druhal se bi
resnično naslajala, če bi zmagov-
valec premagancu "odtrgal"
glavo.

Nemški in italijanski perva-
zneži so dobro poznali človeško
natura. In nasčuvali so brata
proti bratu. Razumljivo, v Ju-
goslaviji so pridobili na svojo
stran v prvi vrsti katoličane, ka-
teri so že od nekdaj smatrali
Rusijo za večje zlo kot nacifashi-
zem, dalje oportunistične trgov-
ce in vse druge izrodke, kakršne
najdemo med vsakim narodom.
Rezultati so bili strahotni: kar
ni uničil tuji sovražnik, so pa
domači izdajalski domobranci.

Ko že pišem o stari domovini,
o bratomorni vojni in trpljenju
v splošnem, naj rečem še te be-
sede: Slovenskemu narodu da-
nes primanjkuje vsega, zlasti o-
bleke in obutve, zato damo mi,
ameriški Slovenci, preiskati vse
kote, pošljimo in očistimo staro
obleko in jo pošljimo našim go-
lim in bosim bratom in sestram
v staro domovino.

Zadnjič sem pisal o "duševno-
sti" in "izobrazbi" ameriškega
naroda. Pred kratkim pa so iz-
praševali na radiu, kdo je za-
kladniški tajnik Zedinjenih dr-
žav. Kdor bi povedal, bi dobil
\$382, toda vedel ni nihče.

Etbin Kristan je zapisal v čr-
tici "Nevidni most" sledeče be-

NA ROBU

ETBIN KRISTAN

Kje je meja med življenjem in smrtjo? Kje neha neživo in za-
čenja živo?

Zdelo bi se, da je to precej puhlo vprašanje; kamen je mrtev,
metulj pa živ, včeraj je mož živel, po noči pa je umrl. Mrtvaški
ogleda je ugotovil in vsak lahko vidi, da je tako.

Pa vendar ni stvar tako eno-
stavna. Pred nekaj leti je po-
stalo to vprašanje zares pereče;
znanstveniki, biologi in kemiki
so naskočili to trdnjavo narave
in so se približali rešitvi do-
zvedno večje uganke. Videti je,
kakor da so našli nekaj, kar sto-
ji med živim in mrtvim, kar
predstavlja most med živim in
neživim. Najbrže bodo imeli s
svojimi rezultati hude boje,
preden dosežejo splošno prizna-
nje; seveda moramo izvzeti ti-
ste, ki sploh nikdar ničesar ne
priznajo, če jim ne gre v račun.
Na te se kajpada znanost ne
sme ozirati, sicer ne bi sploh ni-
kamor prišla in starodavne vra-
že bi veljale namesto nje.

Tako je bilo vedno, da se je
napredek moral bojevati za vsak
korak z onimi, ki večkomaj vle-
čejo nazaj. Ukaz je bil, da je
zemlja plošča in še danes trdi to
naslednik Volive v Zion Cityju.
Prepovedano je bilo verjeti, da
se zemlja suče okrog sonca. Ko
se je začel razlagati nauk raz-
voja, so planili po onih, ki so do-
prinašali dokaze in hoteli dognati
resnico in še imamo v deželi
zakone v dveh državah, ki pre-
povedujejo v šolah evolucionjsko
teorijo, dasi ne more biti o nje-
ni resničnosti nobenega dvoma
več in so zgrajeni znanstveni
mostovi od najmanjše mikrobe
mst gor do človeka.

Nekateri nasprotniki, spozna-
vajoči, da se razvoju vsega ži-
viga nikakor ni več moči upira-
ti, se za zabarikadirali za drugo
postojanko: med mrtvim in ži-
vim ni prehoda; na eni strani je
ameba, majhna; da ti jo pokaže
le močan drobnogled, a živi, ker
se hrani, raste in se množi, četu-
da na zelo primitivni način, na
drugi pa je tudi neznansko maj-
hna molekula, ki pa se ne plodi,
ne raste, ne je, je torej mrtva
in med obema je prepad, ki se
ne da premostiti na noben način.

Tudi če bi bilo to absolutno
resnično, ne bi s tem bilo ovrže-
no dejstvo, da so se vsa živa bi-
tja razvila v nešteti milijonih
let iz enostavnega v sestavljeno
in v bolj sestavljeno in bolj pri-
merno. Ampak zadnji pojavi na
polju znanstvenih raziskav ka-
žejo, da je vendar tudi med ži-
vim in neživim most, da je ne-
kaj med živim in neživim, kar
ima lastnosti obeh pa se ne mo-
re prištevati ne k enemu ne k
drugemu.

V zdravilstvu je bil storjen
velik skok, ko so—tudi proti hu-
diki opoziciji starokopitnežev, la-
jikov, doktorjev in profesorjev
—dokazali, da povzročajo neka-
tere bolezni in sicer prav hude
bolezni, neznansko majhne živa-
lice, katerim so dali ime bacili.
Potem so ugotovili razliko med
temi in bakterijami, ki spadajo
pravzaprav v rastlinstvo. Kon-

sede: "Kdor je šel iz domovine
brez duše, je v tujini ni našel;
kdor jo je prinesel s seboj, je
ni izgubil."

Milan Medvešek.

cem devetnajstega stoletja je pa
ruski učenjak Ivanovski doka-
zal, da izzivajo nekatere bolezni
reči, ki so še manjše od bakterij.
Pokazal je to na tabaku, ki do-
biva včasih bolezen, imenovano
mozaik. Tudi razne človeške bo-
lezni povzročajo ti neznani zlo-
činci, na primer spalno bolezen,
žolto mrzlico, ospice, nahod,
steklino, govejo kugo in dosti
drugih. Te skrivnostne hudo-
delce so imenovali "viruse" (vi-
rus je v latinščini strup).

S temi zlodji pa so imeli ne-
znanske krize in težave, ker so
tako drobni, da jih ni bilo mo-
goče vjeti niti z najgostejšim si-
tom. Bakterije ostanejo v fil-
tru pa jih lahko do dobrega pre-
iščejo pod mikroskopom. Z vi-
rusi se jim to ni posrečilo. Znan-
stveniki so pa silno radovedni
ljudje in ne le teoretični, ampak
tudi praktični nagibi so jih go-
nili dalje in dalje. Med drugim
sumijo, da ima kak virus kaj
resnega opraviti s človeškim ra-
kom.

Tudi v teh raziskavah so se
učenjaki razdvojili kakor pogo-
stoma prej. Nemara je to dobro
zaradi kontrole rezultatov. Eni
so dejali, da ni virus nič druge-
ga kot manjša bakterija, zlasti
odkar so našli enega, ki naredi
bolne nekatere bakterije, ki na-
rede človeka bolnega. Te so ime-
novali "bakteriophage", (oni, ki
"žre" bakterije). Drugi pa so
mislili, da se virus bistveno raz-
likuje od bakterij.

Leta 1932 so se v Rockefeller-
jevem zavodu za medicinske raz-
iskave resno lotili dela. Pet let
pozneje so se pokazali prvi re-
zultati. Najbolj aktivni so bili
dr. Peyton Rous, dr. J. W. Beard
in zlasti dr. Wendell Stanley.
Zadnji je začel tam, kjer je bil
Ivanovski nehal—s tabakom. V
svoji delavnici ima veliko zbir-
ko tobaka in na prostem ga goji
na velikem polju ter ga struji v
mozaikom. Kadar postane toba-
kov list nesnažno pisan, ve, da
se ga je virus lotil. Bolni tobak
zmelje, potem iztlačí iz njega
sok in s kemičnimi in novimi
tehničnimi procesi, ki so le stro-
kovnjaku razumljivi, se mu je
posrečilo izločiti virus, kateri je
povzročil tobakovo bolezen. Ta
uspeh bi bil sam na sebi zname-
nit.

Ampak kar je potem poročal
na sestanku biofizičnih strokov-
njakov v Filadelfiji, kaže še
mnogo več, dasi je bil v svojem
poročilu zelo skromen. Izločeni
virus se je namreč prikazal v ob-
liki belih kristalov. Kristali so
pa oblike mrtve snovi. Nobena
žival, ne velika ne majhna, ne
srednja ne najmanjša ne krista-
lizira. Pač pa se pojavljajo dra-
gi kamni, sol, sladkor v krista-
lih.

Kot kemik je dr. Stanley pre-
izkusil vse načine, da dožene, če
je njegov virus res mrtev kristal.
In vsi poizkusi so pokazali, da
je, dokler ni s kapljico tekočine,
v kateri je bila le neznatna drob-
tina virusa zastrupil zdrave to-
bake rastline in potem iz nje
zapaket s svojimi kemičnimi pro-
cedurami izšel virus. Tega pa
je bilo sedaj vsaj tisočkrat več
kot ga je bil on vcepil rastlini.
To se pravi, da se je kristal v
tobaku pomnožil kakor živa
stvar. Mrtve je kakor kamen,
pa vendar je in se pomnožuje
kakor žival . . .

Tako preklemano majhne so
te čudne reči, da si človek ne
more predstaviti in le strokov-
njak razume te mere. Kakšno
podoba si morete napraviti, če
se pove, da velja vodikov atom
za enoto in da tehta kristal toba-
kove bolezni sedemnajst milio-
nov takih enot? Kadar rabimo
v govoru milijone, mislimo na
kaj velikanskega. Ampak ta vi-
rus je komaj kaj več od ničle.

So pa tudi večji virusi, ki po-
vzročajo druge bolezni. Eden
tehta dvajset, drugi pet in dvaj-
set milijonov enot. Boljše raz-
umevanje od vage daje velikost.
Milijon tabakovih virusov gre

Senator Bilbo iz Georgije v pozi kukuksklanovca.

na en palec. To je manjše od
najmanjše znane bakterije, pa
vendar večje od največje neži-
ve molekule. Virus, ki povzroča
otroško paralizo, je še manjši
in zato dela tudi več sitnosti. Dru-
gi so večji; na primer tisti, ka-
teremu je pripisati koze, je več-
ji od nekaterih bakterij. Tako
kaže tudi mera, da stoje ti greš-
niki nekje sredi živega in neži-
vega.

V znanstvenih krogih so vsa ta
odkritja naredila ogromen vtis
in zanimanje v vrstah kemikov
in biologov je razumljivo. Čim
natančneje bodo spoznali bistvo
virusov, tistih, ki so jih že vje-
li in tistih, ki se še skrivajo, tem
bližji bo dan, ko bo za vsako bo-
lezen zdravilo in se bodo vsaj
nekateri najbrže popolnoma od-
pravili. Biologi se pa nadajo,
da po tej poti najdejo rešitev
ugank, ki so se še pred kratkim
zdele za vedno nerazrešljive.
Vsako spoznanje prinese človeš-
tvu korist.

**Posledice izida
madžarskih volitev**
Budimpešta.—O N A.—T u k a j
prevladuje mnenje, da je izid
občinskih volitev v prid stranke
malih posestnikov, ki najbrže
oznanja sličen izid bližajočih se
splošnih volitev, uničil izgled
za uspešni zaključek madžarsko-
ruske trgovske pogodbe, proti
kateri sta Amerika in Anglija
nastopili z veliko silo o priliki
zadnjega zasedanja zunanjih mi-
nistrov v Londonu.

Stranka malih posestnikov, ki
je odločno porazila koalicijo le-
vičarskih strank dne 8. oktobra,
se nadeja, da bo dobila do 70
odstotkov glasov pri splošnih vo-
litvah dne 4. novembra. Ta
stranka je z največjo odločnost-
jo proti petletnemu gospodarske-
mu paktu s Sovjetsko unijo, ka-
tereja parlament še ni odobril.

Ta gospodarski pakt je zahte-
val, da bi madžarska industrija
poslovala polovico v prid Ma-
džarske, polovico v prid Sovjet-
ske unije. Ko je bil pakt na raz-
pravi v ministrskem svetu, so
glazni stranke malih posestnikov
zagrozili, da bodo odstopili, ako
bo pakt ratificiran, ter so tako
zadevo začasno ustavili.

Zdaj bo stvar brez dvoma po-
čakala splošnih volitev. Med
tem se gospodarski položaj vid-
no slabša in cela prestolnica Bu-
dimpešta je že začela trpeti po-
manjkanje.

Komunisti, katerim grozi si-
len poraz v splošnih volitvah,
ker ni več gotovo, da jih bodo
podpirali socialisti, obtožujejo

stranko malih posestnikov, da si
je preskrbela podporo nacistov
in fašistov. Nobenega dvoma ne
more biti o tem, da je večina
madžarskih aristokratov in
ostankov reakcije glasovala za
stranko malih posestnikov. Obe-
nem pa je tudi jasno, da je v
Budimpešti mnogo levičarjev
glasovalo proti leviči.

Razni mali oglasi

RUBBER FACTORY HELP

Pressmen, wrappers, and cutters;
experienced and beginners; plea-
sant, steady work. Atlantic India
Rubber Works, Inc., 1453 W. Van
Buren. Ask for Mr. Linard.

Elevator Operators

File Clerks

Mail Clerks

Telephone Operators

Excellent

working conditions

STEADY EMPLOYMENT

Apply

Room 241—Personnel Office

HOTEL
SHERMAN-STRAW
OPERATORS

izkušene na "satur" kitah

Najbolje delavne okolišine

NAJBOLJŠE CENE

DOLGA SEZONA STALNO

Brezplačno življensko zavarovanje

in bolniška podpora

Hospitalization

OGLASITE SE TAKOJ!

LEPMAN BROS. CO.

Harrison and Marshfield

SEELEY 3830

"WE NEED AT ONCE"

M-A-I-D-S

and

Laundry

H-E-L-P

Apply

Room 241—Personnel Office

HOTEL
SHERMANV Prosveti so dnevne svetov-
ne in delavske vesti. Ali jih
čitata vsak dan?

V blagi spomin druge obletnice

odkar je dal za domovino svoje mlado življenje naš ljubljani sin
in brat

SGT. MARTIN KOTAR

na 23. oktobra 1943.

Že dve leti sta minuli, kar si nas zapustil, toda blagi spomin na
Tebe bo vedno v naših srcih.

Žalujemo ostali: Oče in mati, brat in sestre. La Salle, Illinois.

Pogled na veliko protivladno demonstracijo v Buenos Airesu, Argentina. Ljudstvo je zahtevalo
razpis volitev in odstop podpredsednika vlade polkovnika Perona, ki je bil faktični diktator. Peron
se je končno podal pritisku, toda tri dni pozneje je bil zopet nazaj v sedlu.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

"Tvoja, tvoja!" je hitela Magdalena. "Le dobro jo zavij, da ti je sapa ne odnese!" "Kaj naj sporočim gospodu?" je vprašala čez nekaj časa Magdalena.

"Reci mu, da bom mislila nanj!" Kri ji je šinila v lice in v veliki zadreki je spravljala podarjeno in svilnato ruto ter jo izkušala skriti pod obleko.

Stara devica pa jo je potrjevala v njenem sklepu, rekoč: "Tako je prav, Marička! Le v Boga zaupaj, boš videla, da bo vse prav! Kmalu se zopet vidiva, takrat ti povem kaj novega, kaj sladkega. Za danes pa zdrava ostani, ljubica moja! Zdar moram k Petruku, da vzamem umazano perilo! Ne veš, kako sem srečna! Adijo!"

Odhitela je na Mestni trg, da je pri kanoniku Grizoniju vzela umazano perilo. Tudi Topolščakova se je odpravila proti domu. Pri sedanjem položaju je ni več zanimalo, kdo se pripelje k cesarjevi večerji; umevno je tudi, da ni hotela v množici naleteti na starega svojega ženina, ki se mu je z današnjim dnevom popolnoma odpovedala.

Med tem je Urban Pintar stopal po trgu proti dvorcu. Njegovo oko je iskalo ljubljene deklice. In prav slabe volje je postal, ko je ni mogel ugledati.

"Kaj me ne čaka! Vedela je vendar, da pridem!"

Prav pošteno se je razjezil. Jeza bi mu bila še rastla, da niso njegove pozornosti vzbujali mladi ljudje, ki so letali po trgu ter delali hrup. Čulo se je nekaj žvižganja, nekaj smejanja. Tuintam se je oglašal klic: "Volički!"

Z drugega kraja se je v istem visokem glasu odgovarjalo: "Abceoslički!"

Kakor bi trenili, so prileteli skupaj od leve, od desne. Hipoma je bil gospod Pintar obdan od mladitcev, ki so si grozili drug drugemu. Dvigale so se palice in nekaj rok se je stiskalo v pesti. Ta in oni je brskali po tleh, da bi dobil kamen.

"Volički!"

"Abceoslički!"

Skupaj so trčili največji nasprotniki, ki jih je tedaj poznala Ljubljana: dijači in mesarski pomočniki. Že bi se bili po stari navadi udarili, da ni prihitela na lice mesta oborožena javna oblast. C. kr. policaj Tomaž Raznožnik je prisopihal in malo špansko paličico je vihtel po zraku, da je kar šumelo.

"Ste že spet skupaj, prokleti študentje! In vi mesarski fantalinje! Mir, zverine! Drugače zapoje moja rumena! Cesar hoče jesti! In pri jedi ima še žival rada mir! Mir, pravim!"

Mladina se je potuhnila. Nekdo izmed pomočnikov je ponožno izpregovoril: "Oče policaj, komu pa kaj hočemo!"

"Tihooo!"

In Tomaž Raznožnik je samovestno odšel. Odhajaje pa je še dostavil: "Samo veste, da sem tu! Da sva tu! Jaz in moja rumena! Tihooo!"

Komaj je odšel, se je žuborenje znova pričelo. Sikalo se je od dijaške strani: "V nedeljo ob dveh popoldne! Na Gradu! Če imate pogum!"

Točno so se odrezali mesarji: "Pridemo! A vas ne bo! Zbali se boste direktorja in kateheta!"

"Pridemo!"

Vojna je bila napovedana. Mladici pa so se razšli: eni proti cerkvi, drugi proti gledališču. Zgoraj pri cerkvi se je zopet oglašalo: "Volički!"

In ti pri gledališču niso mogli molčati: "Abceoslički!"

Urban Pintar se je jezil sedaj nad policajem. Po njegovem mnenju bi morala peti rumena šiba že zategadelj, ker so ti otročaji zadržavali njega, Urbana Pintarja!

V tej misli je dospel Urban pred deželni dvorec. Tam je taboril stari naš znanec, Miklavž Čeljustnik. Pridružil se mu je bilo nekaj prijateljev, katerim je razkladal svojo modrost.

"Škile," je zaklical Pintar, "nekaj bi te rad vprašal!"

Miklavž se je obrnil proti njemu in z nepopisnim zaničevanjem mu je odgovoril: "Kako me kličeš? Tako me smeš klicati, kadar sem pijan! In še takrat le, če si ti plačal vino!"

Obrnil se je k prijateljem: "Gorjanec! Če hočeš z menoj govoriti, čakaj!"

"Hej!" je začel Anžek iz Kravje doline, "nekaj bi pa le rad vedel, Miklavž! Kaj misliš?"

"Kaj mislim," odgovori Čeljustnik, "kaj mislim? Da sem mož, ki ti odgovori pravo besedo, če me kaj vprašaš! To mislim! Sikstum!"

"Kaj misliš, kaj bodo jedli ti cesarji in ti kralji tam zgoraj?"

Spoštljivo se je stari možiček ozrl proti cesarskemu stanovanju, kjer so ravno pričeli prižigati luči: "Kaj hočejo jesti? Župo, meso in nekaj boljše krompirja! Meni, da so drugače ustvarjeni, kakor mi? Če so se najedli in napili, morajo hoditi ravno ista pota kakor mi! Sakstum!"

"Pa bo vse bolj zabeljeno, hudika! Nekaj razločka bo pač. Kaj misliš, ali cesarjevim prijateljem zima zmanjka kdaj zabele?" In Anžek je verno zrl na Miklavža.

"Pa gotovo tudi! Kolikokrat je že prišla cesarjeva kuharica v škofijo, da so ji posodili masti!"

Anžku so se usta do ušes odprla: "Pa jo vrne pozneje?"

"E bogve! Vojske so drage in cesar Franc ima vse polno sredežev, ki glodajo na njem spodaj in zgoraj! Pogledj samo ta večer! Najedli se bodo do grla, plačal pa nihče nič ne bo!"

Anžek je zmaljal z glavo: "Buzarona, res so slabi časi!"

Tu je Čeljustnik zagledal novega znanca. Mimo je prišel čedno opravljen Trnovčan, ki je tiste dni imel službo tako imenovanega "ribiškega mojstra". Ribičem je vodo odkazoval; enim je odkazal potoke, drugim pa Ljubljanico. Prvi so se zvali "potokarji", drugi pa "lovničarji", ker se da v Ljubljani večinoma le z lovnicco ribariti.

"Fizmojster!" je zaklical Miklavž. "Ravno prav, da te vidim! Pojdi no sem!"

Oni se je zadržal: "Kaj češ, Škile?"

(Dalje prihodnjič)

lih zavesah so pričali o njeni postavi.

Slišal je glas mame, ali besedi ni razumel. Naenkrat je rahlo zakašljaj. Ko je zaslišal svoj glas, si je zatisnil ustnice.

Toda ni še pretekla minuta, ko je zadonel klavir. Beethove-nova sonata . . .

Karla ga je čula. Ivanu je začelo utripati v sencih . . .

In zopet je krog njega v temni noči posrebrila luna tiho poljano, in zopet je prisluškal oni kipeči molitvi drobnega glasu in slišal hrestanje v divjem vr-tincu viharja . . .

Ivana je vleklo s silo do nje. Vstal bi bil in hitel v grad, pokleknil pred Karlo, ji poljubil roko in bi ji razodel vpricho vseh: Karla—jaz te ljubim . . . Ali hitro se je zbal te misli. Ne, tega ji nikoli ne poreče! Kdor to govori in to prisega—ta govori prazne besede. Ljubezni govori govorico, za katero ni besedi. Ona se pretaka na žarkih očih, dotika se duše, topi se v srcu—in molči . . . Karli je govoril o ljubezni toliko, kakor še nikomur na svetu: z očmi, s smehom, v igri, na strunah—povsod.

Temna je bila noč, pa je Ivan natančno videl njen smehljajo-či se obraz, vsako gubico krog ustnic je videl, in oči so bile pred njim, da bi jih naslikal z barvo . . .

Pozno je odšel z vrta. Ko je legel, se je še živo domislil Karlinega zadnjega stavka: "Jutri, jutri bo boj!"

Ugasnil je svečo.

3.

Ivan je dopoldne tri ure počel. Nato je vzel knjigo in šel na vrt pod lipo. Karla je sedela tam. Ivan se je razveselil. K njej bi bil stopil in jo prijel za roke ter ji povedal, da je preteklo pol večnosti, odkar je ni videl. Ali Ivan tega ni storil. Še sesti bi se ne bil upal, da ga ni povabila Karla. Ko mu je prijazno rekla, naj sede, se ji je pridružil, pa sedel prav daleč od nje, čisto na konec klopi. Ivan ni vedel, kaj bi govoril. Zameknil se je v tenke, prozorne Karline prste, ki so drhteli nad belim vezenjem.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

STRONG YOUNG MEN
18 to 30 - Factory work
47 hours a week - War time wages
Steady work assured
TRAVEL CORP.
404 N. Sacramento Blvd.
Kodzie 4724

Experienced
BEEF & PORK BUTCHERS
Good pay - Steady work
Apply
KERBER PACKING CO.
South State St., Elgin, Ill.
Austin 4644

GIRLS
Machine operators—8 hours day; 5 day week. Piece work. Good salary. Steady position. Apply now.
EMPIRE TAILORS
673 W. Madison. Dearborn 0055.

CAKE ICER
Very good wages - Good hours
Apply
HEINEMANN'S BAKERY
621 E. 79th St. Triangle 8844

All ste naročeni na dnevnik
"Prosveto"? Podpirajte svoj list!

PANTS MAKER AND CUTTER

(Experienced)

STEADY WORK

PANTS FACTORY LOCATED TWENTY MILES FROM LOOP
EXCELLENT OPPORTUNITY FOR GOOD WORKER

HARRISON 7196

MEN and EX-VETERANS

WE NEED EXPERIENCED

Tool and Die Makers • Light Assembly Work
Material Handlers and Punch Press Operators
TOP SALARY • SOME OVERTIME

—APPLY TODAY—

3100 WEST CARROLL

Razni mali oglasi

GRINDERS and POLISHERS
Beginners and Experienced
Starting Rate 85c per hr.
Plenty overtime - Paid vacations
ALLOY CRAFTS CO.
4429 Courtland St.

PORTER
8 hr. day - 6 day week - Sundays off.
Permanent. Residential hotel
Apply manager
1545 E. 60th Street
Dorchester 4300

SHEET METAL WORKERS
for Furace Co. and Gutter Work
Call Pensacola 8794
Union Shop

MAIDS
For North Side furnished apart-ments, one for full time, one for part time. Pleasant working conditions, top salary. See Mrs. Broxham, 6822 Ashland or call Sheldrake 2734.

GENERAL HOUSEWORK
Plain cooking
Experienced with children
Stay
Call—Spaulding 0633

AUTO MECHANIC
EX-SERVICE MAN PREFERRED
Apply
HERB'S
TEXACO SERVICE STATION
540 E. 75th St.

GENERAL HOUSEWORK
Personal laundry; nice surroundings.
10:30-7:30; no evenings or Sunday.
References required
\$25
SAGINAW 7897

WOMEN—White
We will train you in light factory work; permanent; excellent working conditions; 45 hour week; starting wage 55c hr. **NU-DEAL PAPER BOX CO.**, 2509 W. Cermak Rd.

HOUSEKEEPER
To work in "Beautiful River Forest Residence." Pleasant working conditions. 2 children. Have own room and bath. Phone office week days 9 to 5 p. m. **DELAWARE 8300**

COOK
and **GENERAL HOUSEWORK**
2 highly experienced girls and women; comfortable quarters. Will pay satisfying salary. Republic 3000.

GIRLS

Beginners

STENOGRAPHERS
COMPTOMETER OPERATORS
Salary and Bonus
Excellent Post-War Opportunities

Hibbard-Spencer-Bartlett Co.
18 So. Michigan Avenue
Mrs. Freebury—Fifth Floor

BOYS

16 to 25 Years Old

STOCK COUNTERS
To Work in Warehouse
SALARY and BONUS
Excellent Post-War Opportunities

Hibbard-Spencer-Bartlett Co.
18 So. Michigan Avenue
Mrs. Freebury—Fifth Floor

GLEDATE ZA NOVE RJUJE?

Rabljena mast je potrebna za izdelavo rjuh, srajc, bri-sac, nylonov in mnogo drugih reči, ki jih hočete . . . in tudi za milo.

ZAMENJAJTE RABLJENO MAST!

Razni mali oglasi

DRILL PRESS OPERATORS
and **BENCH ASSEMBLERS**
Steady jobs
CHICAGO SPRING HINGE CO.
1500 CARROLL AVE.
Near Ashland & Lake

GENERAL HOUSEWORK
Must be good cook. No laundry or windows - Evenings free - Near North side apt. Own room and bath. Good wages.
Phone—SUPERIOR 5047

GIRL OR WOMAN
FOR LIGHT HOUSEWORK
Assist with cooking
3 adults - Stay or go
Good pay
SOUTH SHORE 5228

GENERAL HOUSEWORK
and **COOKING**
Own room and bath and radio. No heavy cleaning; no laundry. Two adults. Experience necessary.
MIDWAY 2044

BEAUTY OPERATOR
Experienced all around girl; 5 day week; closed Mon.; top salary plus commission.

MAE'S FOR BEAUTY
1610 W. 80th St. Radcliffe 0161

Women and Girls

Wanted to work in a factory
Experience not necessary
GOOD PAY
Steady employment
Apply at

J. GREENEBAUM TANNING CO.
3057 North Rockwell Street

MEN—BOYS

Get a permanent job in a growing business. No experience necessary.

See Mr. Gervase

JOHN F. CUNEO

465 W. CERMAK

OLD ESTABLISHED FIRM

Needs
EXPERIENCED

Plastic Mold Makers

Punch Press Operator

PERMANENT
Oglasite se pri

SHERIDAN ELECTRONICS

2850 So. Michigan Avenue

Old established firm needs

Girls and Women

SOLDERERS - WIRE

MUST HAVE EXPERIENCE
Permanent position
Good pay

Oglasite se

SHERIDAN ELECTRONICS

2850 So. Michigan Avenue

Secure your future with an old established company

WE HAVE SEVERAL OPENINGS FOR

- DESIGNERS, ENGINEERS
- MACHINE DESIGNERS
- TOOL DESIGNERS
- DRAFTSMEN
- LAYOUT MEN

Salary commensurate with ability
Excellent working conditions
Many company benefits

Write, give age and experience to:

GENERAL MANAGER MR. BILLINGHAM
OR PERSONNEL DIRECTOR MR. MARKE

W. F. & JOHN BARNES CORP.

301 S. Water St. - Rockford, Ill.

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finšgar

(Nadaljevanje)

V vrhovih nad njim je šume-lo. Čudna godba v prirodi. Ne-ko zvenenje—vse brez nehanja, skrivnostno šum, kakor bi prihajal od daleč in vendar je bilo koj nad njim, par sežnjeval nad njegovo glavo. Vstajale so mi-sli, spočenjali so se zasnutki. Potgenil bi list papirja in pisal. Zdelo se mu je, da se pesmi iz šumenja v drevesnih vrhovih kar usipljejo nanj. Samo uho naj nastavi, srce naj odpre in z roko naj seže in kar prime, vse—vse je pesem . . .

"Gospod profesor!"

In še drug glas je zaklical glasneje:

"Gospod profesor!"

Ivan se je zgenil, kakor bi ga kdo nenadoma potresel za rame.

"Kličejo me!"

Ročno je vstal—pa mu ni bilo lahko. Vsaj še eno uro, ali dve naj bi tu bil sam. So tre-nutki, ki so tako polni in plo-donosni . . .

Ivan pa je moral iti.

Gospe se je priklonil, ji polju-bil roko in položil prednjo zbra-no cvetje. Ko ga je spustil iz roke, je zardel. Vest mu je očit-tala, da se je s tem dejanjem zlagal. Niti misel ni bila posve-čena njej takrat, ko je spletal šopek. In vendar je popletel vanj utripe svojega srca. Te

cvetne čaše naj bi govorile Kar-li: Na, zate vse misli, samo za-te, nagni čašice in izpij jih!

Igralci so stopili vnovič na igrišče. Ivan je imel sedaj za tovariša Hugona. Toda ni se branil, kakor bi se bil lahko. Rdeče žoge je podajal čez mre-žo, da so se kar same lovile na Karlin raket. Zdelo se mu je, da vsaka žoga nese Karli po-zdrav, da ga zopet vsaka vrne in da bi bil nesrečen, če bi žo-ga zgorela svoj cilj, kakor je bil nesrečen, ko je šopek ležal pred mamo. In ko se je dogo-dilo, da je petnajstkrat skočila žoga preko mreže z njegovega raketa na Karlinega in zopet nazaj, tedaj sta ploskali Emi in polkovnica, ker sta tako spretna igralca. Njemu pa je srce plo-skalo, ker je dobro vedel, da je bila to drugačna igra. To je bil pogovor, pravi ljubezenski po-govor in žoge so bile besede . . .

Vračali so se.

Brata sta prišla Karlo za ro-ko in šla ob nje. Ivan je spremljal mamo in tetko. Pol-kovnica mu je pripovedovala, kako vzgaja otroke, kako njena Rožica piše že dve črki in tri številke, kako se je lani trda godila sinu Leonu, ker so imeli zelo strogega profesorja—in da-lje brez konca in kraja. Ivan

je poslušal. Ali Karlin smeh je donel vmes, in tega je slišal bolj nego pripovedi mame. Iz šu-menja Karlinih čevljevčkov se mu je zdela, da odmeva tisoč-krat več življenja kakor iz ma-terine skrbi . . .

Pri večerji je sporočil polkov-nik, da jih drugi dan obišče po-ročnik pl. Dovč, majorjev sin.

"Gospod profesor, jutri se u-darite na tenisu!"

"Me jako veseli," odvrne Ivan in pogleda skrivaj Karlo.

"Poročnik pl. Dovč igra iz-borno! To bo veselja!"

Karla je izrekla ta stavek z veliko radostjo, da je bil Ivan žalosten.

Vstali so od mize. Karla mu je segla v roko in ga smehljaje se pogledala ter rekla: "Jutri, jutri bo boj!"

Ivan je odšel po stopnicah, kjer je imel v pritličju sobo. Prižgal je luč, vzel polo papir-ja in svinčnik. Dva stiha je za-pisal. Več ni mogel. Upihnil je luč in šel ven pod milo nebo.

Pred zvezdami so bili razteg-njeni leni in težki oblaki. Iz vrha sosednjega hriba je kipe-la sopara, kakor bi se kadila kopa.

Ivan je šel na vrt. Sedel je pod staro lipo na zeleno klop in se naslonil ob deblu. V gradu so bila okna salona razsvetljena.

"Morda Karla zaigra?"

Te misli se je silno razvese-lil. Čakal je in prisluškal.

"Mama, oblači se! Jutri bo dež!"

Pri odprtem oknu je spoznal glas Karle. Medli obrisi na be-